

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Oceňování v účetním výkaznictví - Deprival Value Model

© doc. Vladimír Zelenka

DVM je oceňovací model, který je založený na vymezení normálních vztahů mezi základními oceňovacími základnami, který vychází z myšlenky kompenzace účetní jednotky za pozbytí aktiva. Vychází z toho, že jsou touto částkou obvykle reprodukční náklady (potenciálu), tj. vstupní hodnota, kromě případů, kdy se aktivum nevyplatí nahrazovat, tj. v takových případech je DV vymezena jakou vyšší částka z hodnoty z užívání a čisté prodejní ceny. DVM může být rovněž použit i pro dluhy (s určitými specifiky terminologickými). Podle DPM jsou dluhy oceněny hodnotou “úlevy” od dluhu, kterou je obecně částka vypořádání, tj. výstupní hodnota, kterou je částka nižší z nákladů na vypořádání dluhu a nákladů na zproštění od dluhu. Pro takové dluhy, které mají být vypořádány za protihodnotou se použije vstupní hodnota v podobě ceny převzetí, pokud je vyšší než částka vypořádání. Jelikož DVM poukazuje pouze na nejvhodnější oceňovací základnu, je třeba zvážit, do jaké míry takováto základna splňuje jiné kvalitativní charakteristiky, než je relevance. Obecně je otevřenou otázkou, zda je vhodné či nevhodné ocenění na základě DVM považovat za oceňovací základnu zahrnutou do koncepčního rámce nebo zda případné využití DVM ponechat na příslušných jednotlivých standardech účetního výkaznictví.

Obecný princip DVM

DVM, který je někdy označován jako model “hodnoty pro účetní jednotku”, je dobře popsán v akademické literatuře a bývá i doporučován. Obvykle nebývá uváděn jako specifická oceňovací základna, ale spíše poskytuje odůvodnění, na základě něhož mohou být vybrány nejvhodnější oceňovací základny za specifických okolností. Protože DVM vybírá mezi oceňovacími základnami pouze na základě relevance, je potřeba zvážit, zda použitá oceňovací základně rovněž odpovídajícím způsobem odráží další kvalitativní charakteristiky požadované koncepčními rámci. Při určitém zvažování použití DVM by mohlo naznačovat, že hodnota z užívání by měla být preferovanou oceňovací základnou, avšak pokud za určitých okolností by hodnota z užívání byla naprosto neověřitelná, měla by být zvolena jako oceňovací základna historické náklady. Takový postup je zajištěn vhodným posouzením všech kvalitativních charakteristik a potřebou vhodného vyvážení mezi těmito charakteristikami. DVM vybírá ty nejrelevantnější oceňovací základny, tak aby vyjadřovaly rozsah jímž je na tom účetní jednotka lépe díky tomu, že dané aktivum drží. Tuto myšlenku vyjadřují dále uvedené, svým způsobem stejné otázky: Jaká částka by vyrovnala účetní jednotce ztrátu daného aktiva? Jakou ztrátu by mohla účetní jednotka utrpět pozbytím daného aktiva? Jakou částku by účetní jednotka rozumně zaplatila za získání daného

aktiva, pokud by ho ještě nedržela? “Rozumně” je zde míněno v tom smyslu, v němž je obvyčejně používáno v DVM, když se tento model odkazuje na předpoklad, že účetní jednotka funguje tak, aby měla maximum ekonomické návratnosti. V tomto smyslu účetní jednotka například nebude jednat neracionálně tak, že by zaplatila vyšší cenu za aktivu, pokud by získala obdobné aktivum za nižší cenu. Důležité je, aby ocenění aktiv odraželo jejich plnou finanční hodnotu, a to dokonce i tehdy, pokud tato hodnota neodpovídá záměru pro jejich použití. Předpoklad “racionálního” chování to zajišťuje. To však v žádném případě nevede k tomu, že jiné nakládání s aktivem, které není v souladu s maximalizací finanční návratnosti je nerozumné nebo nevhodné.

Pokud by účetní jednotka pozbyla aktivum, ztratila by ve svém důsledku částku představující prospěch, který by mohla z daného aktiva vytěžit. Řádné vyrovnání ztráty by nakonec představovala taková částka a účetní jednotka by byla ochotna zaplatit tuto částku za získání daného aktiva, pokud by ho ještě nevlastnila. Tato částku tudíž představuje nejnižší relevantní míru, a tedy ocenění daného aktiva. Protože jde o částku, kterou může účetní jednotka zpětně získat z daného aktiva, je obecně označována za zpětně získatelnou částku.

Zpětně získatelná částka

Zpětně získatelnou částkou aktiva je vyšší z:

- hodnoty z užívání, což je současná hodnota ekonomického potenciálu aktiva pro účetní jednotku, pokud se pokračuje v jeho používání, včetně čisté částky, kterou účetní jednotka získá z pozbytí aktiva ke konci doby jeho použitelnosti, a
- čisté prodejní ceny, což je částka, kterou by účetní jednotka získala z prodeje daného aktiva k datu účetní závěrky. (Jde o podobný concept jako “fair value snížená o náklady prodeje”. Jde však o jednoznačnější a přesnější označení, protože jde o cenu, kterou daná účetní jednotka očekává, že by mohla získat, spíše než o cenu, která převažuje na trhu.)

Jak hodnota z užívání, tak čistá prodejní cena jsou sníženy o náklady, které by vznikly prodejem daného aktiva. Odlišení hodnoty z užívání a čisté prodejní ceny je užitečné pro zdůraznění významu zvažovaného výběru mezi předpokládaným dalším používáním aktiva a jeho bezprostředním prodejem.. Avšak hodnota z užívání zahrnuje částku, kterou účetní jednotka získá z pozbytí aktiva ke konci jeho doby použitelnosti, protože čistá prodejní cena může být považována za specifický případ hodnoty z užívání, která se použije, když zbývající ekonomický potenciál odpovídá zbytkové hodnotě, tj. již je účetní jednotkou vytěžen ekonomický potenciál, který vytěžit předpokládala, a nejlepším způsobem, jak naložit s aktivem, je jeho bezprostřední prodej. Pokud se účetní jednotka rozhodne vyřadit z užívání aktivum způsobem, který nepovede k návratnosti maximální částky, jsou důsledky takového rozhodnutí vyjádřeny v obdobích, kdy

je takové rozhodnutí učiněno a nikoli anticipováno tím, že by aktivum bylo oceněno částkou, která je nižší než částkou, která může být zpětně získána.

Hodnota z užívání

V některých případech může být hodnota z užívání aktiva vyčíslena jako současná hodnota budoucích peněžních příjmů, které účetní jednotka získá z daného aktiva při jeho předpokládaném pokračujícím užívání. Jindy je možné ji vyčíslit jako úspory budoucích peněžních výdajů, kterým účetní jednotka může zamezit tím, že bude pokračovat v používání daného aktiva. Výpočet hodnoty z užívání by měl brát v úvahu rizika změn částky a načasování peněžní toků a časovou hodnotu peněz.

Vyčíslení hodnoty z užívání může být obtížné. AKtiva, která jsou zapojena do výdělečných činností často poskytují peněžní toky spolu s jinými aktivy, a tak může být hodnota z užívání odhanuta pouze pomocí výpočtu současné hodnoty peněžních toků skupiny aktiv a následně jejich alokaci jednotlivým aktivům, která nutně vede k určité nahodilosti. V případě nevýdělečných aktiv (např. ve veřejném sektoru) nejde o tvorbu peněžních toků, Pro tato aktiva je třeba nalézt náhradní řešení, například v podobě reprodukčních nákladů (potenciálu).

Čistá prodejní cena

Zpětně získatelná částka aktiva nemůže být nižší než čistá prodejní cena. Při odhadu této částky je nutné vzít v úvahu náklady, které by vznikly při pozbytí aktiva, zahrnujících mimo jiné náklady na právní služby, daně, provize, které se přímo vztahují k prodeji, a dále náklady na uvedení aktiva na místo a do náležitých podmínek.

Reprodukční náklady (potenciálu)

Reprodukční náklady (potenciálu) však budou často větší než relevantní ocenění aktiva, protože zahrnuje veškeré budoucí přínosy, které od daného aktiva očekává účetní jednotka. Pokud napříkladje některé aktivum získáno kvůli úsporám nákladů, tyto úspory budou obvykle převyšovat pořizovací náklady daného aktiva a nebudou tudíž relevantním nebo věrně zobrazujícím vyjádřením hodnoty tohoto aktiva. DVM tudíž vyžaduje, aby hodnota aktiva nemohla být vykázána jako částka, která je vyšší než reprodukční náklady (potenciálu). Pokud by se účetní jednotka zbavovala aktiva, které by poskytovalo větší prospěch, než jsou jeho pořizovací náklady, spíše by ho nahradila, než aby ztratila tento prospěch. Řádné vyrovnání této ztráty by nemělo být vyšší než reprodukční náklady (potenciálu). Reprodukční náklady tudíž představují nejvyšší relevantní ocenění aktiva.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Shrnutí

Při uplatnění DVM odrážejí oceňovací základny ztrátu, kterou by účetní jednotka utrpěla, pokud by se zbavila aktiva. Ta nemůže být vyšší než jsou pořizovací náklady (potenciálu) na získání stejného ekonomického (příp. obslužného) potenciálu, tj. reprodukční náklady potenciálu, nebo nižší než částka, kterou může účetní jednotka zpětně získat z daného aktiva, tj. zpětně získatelná částka. Volba oceňovací základny odráží tu nejvyšší ekonomickou hodnotu, kterou účetní jednotky může vytěžit z daného aktiva. Reprodukční náklady jsou zvoleny, pokud aktivum stojí za to nahradit, a čistá prodejní cena je zvolena tehdy, pokud tomu tak není a pokud bude získána vyšší hodnota bezprostředním prodejem. Hodnota z užívání je zvolena tehdy, pokud aktivum nestojí za to nahrazovat, ale hodnota jeho potenciálu je větší než ta, která by byla získána prodejem.

Reprodukční náklady, hodnota z užívání a čistá prodejní cena jsou běžnými oceňovacími základnami. Z toho vyplývá, že v případech, kdy se použije DV, jsou účetní výkazy sestaveny nikoli na běžné, nikoli historické bázi. DV nepředstavuje pohled z perspektivy vstupní nebo výstupní hodnoty. Výběr vstupní ceny (reprodukční náklady) a výstupní ceny (zpětně získatelná částka) závisí na jejich relevanci pro konkrétní podmínky. Protože oceňovací základna, která je použita závisí na okolnostech specifických pro danou účetní jednotku, DVM představuje její specifický pohled, nikoli pohled tržní. Avšak jak reprodukční náklady, tak čistá prodejní cena implicitně odkazují na transakce z prostředí trhu. Zároveň vyjadřují ekonomická omezení a příležitosti účetní jednotky, nikoli jen očekávání a záměry jejího vedení. Protože jsou podle DVM reprodukční náklady použity pro aktiva v rozsahu, v němž jsou zpětně získatelné, jsou v souladu s koncepcí kapitálu v jeho provozní kapacitě. Pro aktiva, která jsou vykázána zpětně získatelnou částkou, je implicitně ztělesněna koncepce kapitálu v diskontní sazbě použité na budoucí výsledek. Ztrátou nebo ziskem bude částka, o níž se skutečný výsledek liší od výsledku vyjádřeného zpětně získatelnou částkou. To by mohlo být argumentem pro zveřejnění zvlášť výsledků z aktiv vykázaných reprodukčními náklady a zpětně získatelnou částkou.